

**EXTINDERI CONTEXTUAL-SEMANTICE ALE TERMENILOR INFORMATICI
LA CONTACTUL CU LIMBA COMUNĂ.
UN EXEMPLU: ON-LINE**

drd. **MONICA-MIHAELA RIZEA**

Facultatea de Litere

Universitatea din București

monica_rizea21@yahoo.com

„Finally, it would be interesting to see if certain terms are less context sensitive than others. Whether terms, which have been terminologized by metaphor (e.g. bus, icon, mouse), are more susceptible to subsequent **determinologization** than terms formed by formal neology (e.g. byte) or by compounding (e.g. operating system)?” (J. Halskov 2005 a: 61) „Clearly, the concepts of certain domains are more exposed to determinologization than others. [...] As a technical subject field, IT needs concepts, which require a high degree of determinacy, but at the same time these specialized concepts are highly popularized making them particularly exposed to determinologization. While this is also the case for domains like medicine, appliances and technology in general, IT is special in that neology by terminologization (metaphorical extension of general language lexical units) is much more frequent in this domain.” (J. Halskov 2005 a: 42)

„The computer industry is full of young people who think of themselves as very different from traditional business people in suits. It is a world that avoids heavy scientific-sounding language in favour of words that are simple, fresh, and playful. Above all, it (**cyberculture**) is a culture that promotes **user-friendliness** in everything, including its language. This means using simple familiar words to describe technical concepts. For example, it is surely nicer to talk about a **mouse**, rather than an X-Y position indicator, which is what the mouse was originally called. One reason why computer words are so user-friendly is that many are **metaphors** [...]” (I. Meyer 2004)

„Comparing a new, technical concept to an old familiar one helps those of us who suffer from **technostress**. Because many people are afraid of using computers, metaphors play an important part in making users feel comfortable with technology. For example, when we cut and paste computer data, we are reminded of working with pieces of paper. When we see words like desktop, file, folder, recycle bin — even wallpaper — we are reminded of our familiar offices.” (I. Meyer 2004)

5.2. ON-LINE

5.2.1. Analiză paradigmatică

Adjectivul sau (în funcție de context) adverbul ON-LINE (scris și ONLINE) apare înregistrat (sub marca inform.) în DEXI 2007, MDN 2008 și NDU 2008. Definițiile (identice) din DEXI și MDN îl plasează pe ON-LINE în contexte ca ECHIPAMENT, DISPOZITIV, MOD DE PRELUCRARE A DATELOR, cu sensul de *conectat direct la calculator*, un sens informatic mai vechi al acestui termen, prea puțin referit în presa actuală de largă circulație, unde mult mai popular este un alt sens – *calitatea de a fi conectat la Internet* – de la care s-au creat diverse extinderi semantice.

Iată câteva definiții dintr-o serie de dicționare de informatică, accesibile pe Internet (în limba engleză, limba în care se dezvoltă preponderent această terminologie), care marchează evoluția conceptului ON-LINE (polisemie intradomenială, deci), indicând totodată asupra sensului (mai nou), care este la ora actuală și cel mai frecvent actualizat în texte, (evoluția semantică pe care o cunoaște termenul în limba română fiind, așa cum o dovedește corpusul¹, asemănătoare aceleia din limba engleză – vezi analiza următoare):

ON-LINE (scris și ONLINE)

- a. *Recently, the term "online" usually means being connected to the Internet. The connection can be through a phone line, using a dial-up or DSL modem, a cable line via a cable modem, or through a wireless connection. A computer can also be online via a connection to a computer network. Technically, computers that are on a network are online even if they are not connected to the Internet. But most networks are routed to a T1 line or other Internet connection anyway. (TECH TERMS COMPUTER DICTIONARY)*

- b. *Refers to ability to communicate with another computer via telecommunications. Previously, it implied a more direct connection to a dedicated computer. Since the mid 1990s, it has taken on a broader context of being able to use the Internet or World Wide Web. (TECHNOLOGY TERMS AND ACRONYMS)*
- c. *A computer connected to the Internet, an intranet, or some other network via telecommunication links, as opposed to a stand-alone system [...] (ONLINE DICTIONARY OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)*
- d. *The state of being connected to the Internet (generally through an ISP, an OSP, or a network [...]) (NETLINGO)*
- e. *Connected to the Internet or other online service that demands the use of a modem by the user [...] (CCI COMPUTER)*
- f. *It refers to being connected to the Internet or any remote service where there is no delay in accessing the network. For example, with cable modem and DSL service, you are online all the time. On the other hand, when you connect via a dial-up analog modem, you are online after you dial in and log in to your Internet provider. When you log out, you are "offline." (COMPUTER DESKTOP ENCYCLOPEDIA)*

5.2.2. Analiză sintagmatică

Un alt sens specializat al lui ON-LINE este, aşadar, cel la care trebuie să ne raportăm în interpretarea sensurilor noi cu care termenul este atestat mai frecvent în textele de largă circulaţie: **calitatea (unui computer) de a fi conectat la Internet** (de unde rezultă şi cele două componente de sens care vor caracteriza exemplele înregistrate în corpusul analizat: [+ INTERNET]; [+INTERACTIV]. Definiţia lui ON-LINE din NDU 2008², cea mai completă din cele existente în dicţionarele (generale) ale limbii române, face referire la orice **reţea de telecomunicaţii** şi nu indică cu claritate asupra reţelei de **Internet**.

ON-LINE cunoaşte în limba comună o serie de extinderi semantice care pun accentul pe diverse aspecte ale realităţii Internetului, termenul ajungând, de pildă, să caracterizeze orice tip de **activitate** care se desfăşoară în acest mediu (aşadar, ON-LINE = *despre activităţi care se desfăşoară în mediul INTERNET*), în exemple precum:

„Astfel, 78% dintre utilizatorii romani folosesc Internetul pentru a cauta informatii, precum si pentru a primi sau trimite e-mailuri - 77%, in timp ce 40% prefera sa se joace sau sa asculte muzica ONLINE“ (J.N. 23.04.2004)

„La varsta prescolara, copiii au nevoie de ajutor din partea adultilor pentru a se descurca ONLINE, spune Francie Alexander, autoarea unui ghid de folosire a Internetului pentru copii.“ (J.N. 06.06.2005)

„Hudson nu a ştiut că aventura lui de-o noapte era de o lună vizionată ONLINE de curioşi, până când cineva, care l-a recunoscut, a vândut povestea tabloidului rus Moskovsky Komsomolets.“ (J.N.12.07.2009)

„Copiii care participă ONLINE la jocuri ce promovează alimentele şi băuturile sănătoase vor alege astfel de produse, potrivit unui studiu realizat de cercetători americani.“

„Potrivit datelor din studiul Nielsen, băieţii petrec mai mult timp ONLINE, în timp ce fetele vizitează mai multe pagini web.“ (J.N.15.07.2009)

„Dar de ce atunci producătorii nu-şi ţin produsele în afara reţelei? Pentru că dacă nu circuli ONLINE, nu există.“ (D.V.05.05.2009)

„Concluzia este simpla: posibilitatea de a face plăti ONLINE este necesara pentru dezvoltarea e-commerce-ului in Romania.“ (22. 03.02.2004)

„Este vorba de editarea ON-LINE a unei Enciclopedii de Filozofie Romaneasca, ce urmeaza sa fie tradusa si in limba engleza, proiect coordonat de SRF impreuna cu o comisie de 18 specialisti, profesori de filozofie la diferite universitati din tara.“ (22. 25.05.2007)

„Inchipuiti-va numai ce posibilitati ofera studentilor, eruditilor, iubitorilor de arta faptul de a avea la dispozitie, de a putea combina si cerceta ON-LINE comorile culturale ale tuturor statelor membre.“ (22. 12.01.2009)

„Sondajul a fost realizat **ONLINE**, între 26 și 29 mai 2009, pe un esantion de 4.536 persoane cu vârste de peste 18 ani și reprezentative pentru populația franceză, britanică, germană, italiană și poloneză.” (22. 05.05.2009) ș.a.

O mutație interesantă este **ON-LINE** în contextul **PERSOANE**³, fiind vorba despre o metonimie. **ON-LINE** descrie în această situație orice **persoană** care desfășoară o anumită activitate pe Internet (**computerul** persoanei-utilizator fiind, de fapt, conectat la Internet), așadar în calitatea acesteia de a fi „utilizator” al serviciilor de Internet. **ON-LINE** se folosește, prin urmare, în legătură cu un „utilizator” în momentul în care este conectat la / desfășoară o anumită activitate pe Internet (Internetul în general, sau anumite servicii disponibile pe Internet.) Cu aceste sensuri este atestat **ON-LINE** în exemple de genul:

„Din cei 62,348 de milioane de oameni conectați la Internet în toată lumea, în 2002, SUA dețineau majoritatea, respectiv 159 de milioane de **utilizatori ONLINE**.” (J.N. 14.04.2005)

„Quelle furnizează în România unul dintre cele mai vechi sisteme de comenzi directe din catalog, în prezent înregistrând un număr de **utilizatori ONLINE** în creștere.” (J.N. 16.05.2009)

„Timpul petrecut de copii **ONLINE** a crescut de la 7 ore în mai 2004 la mai mult de 11 ore în mai 2009, depășind creșterea înregistrată pe alte segmente de vârstă. Astfel, dacă internauții adulți petrec cu 36% mai mult timp pe internet comparativ cu 2004, timpul petrecut de copii pe Internet a crescut cu 63% în același interval.” (J.N. 15.07.2009)

„Multi cred că traseul pe care îl parcurg atunci când sunt **ONLINE** beneficiază de protecția anonimității. Nu este adevărat.” (S.F. 14.10.2005)

„Studiul a fost comandat de ANC și a fost realizat de Link 2 eCommerce, a costat aproximativ 6.000 de euro și a avut 6.095 de respondenți din rândul utilizatorilor **ONLINE**.” (S.F. 14.09.2008)

ON-LINE se regăsește în contexte precum **utilizatori / prieteni / comunități / lume / public ș.a.**, o posibilă explicație fiind extinderea utilizării lui **ON-LINE** pe baza unei rețele sinonimice (sinonimie în sens larg – vezi I. Coteanu 1985):

„Cam acestea ar fi, în mare, serviciile pe care **utilizatorii ONLINE** le folosesc aproape în fiecare zi, pentru fiecare dintre acestea fiind necesare un nume de utilizator și o parolă.” (R.L.27.11.2007)

„Un **utilizator ONLINE** este mult mai profitabil pentru banca deoarece tinde să apeleze la mai multe produse și adoptă mai ușor noile tehnologii care permit reducerea costurilor. Nu în ultimul rând, instituțiile financiare câștigă la capitolul reputație și imagine atunci când construiesc platforme de acest fel.” (S.F. 25.03.2008)

„Un studiu realizat de Deutsche Bank arată că un **utilizator ONLINE** are o probabilitate mai mare ca el să aleagă un produs financiar suplimentar de la aceeași bancă.” (S.F. 13.05.2008)

„Cine se grabeste poate să fie primul **prieten ONLINE** al lui Dan Voiculescu, președintele fondator al Partidului Conservator, care asteapta deocamdata singur și trist un semn de la cineva în rețeaua de prietenii Hi5.” (R.L. 24.11.2008)

„Aproape jumătate din tinerii români cu vârste cuprinse între 16 și 24 de ani au **prieteni ON-LINE** pe care nu i-au cunoscut în viața reală, iar un sfert dintre ei accesează site-uri de dating, potrivit unui studiu realizat de compania de cercetare D&D Research în mediul urban. Potrivit rezultatelor studiului, internetul și-a pus într-un mod vizibil amprenta asupra stilului de viață al tinerilor.” (A. 16.05.2007)

„Tehnologia ExitReality nu îți permite să vezi o singură pagină web în format 3D. Îți transformă întreaga **lume ONLINE** într-una tridimensională; Orice utilizator de internet are site-uri preferate și de fiecare dată când se află în fața unui calculator vizitează câteva dintre ele (ex. Google, Google reader, blog-ul personal). Dar pe lângă adresele web vizitate zilnic există în **lumea ONLINE**, chiar și cea românească, foarte multe alte site-uri care abia asteaptă să fie descoperite. Pe lângă adresele de web vizitate zilnic există în **lumea ONLINE** milioane de alte site-uri pe care le accesăm întâmplător, ne plac, ne inspiră, însă uităm cum să ajungem înapoi la ele.” (R.L. 23.09.2008)

„Ceea ce îl dezavantajează pe Voiculescu este ceea ce li se întâmplă și altor „utilizatori mai în vârstă care sunt luați în deradere. **Publicul ONLINE** este foarte sensibil la manipulare”, spune Voicu.” (R.L. 23.09.2008)

„Toate campaniile făcute de ZU au targetat și **publicul ON-LINE**” (A. 07.04.2009)

Foarte frecventă este apariția lui ON-LINE în sintagma „*comunitate ON-LINE*”, desemnând, în sens larg, un „*grup de persoane care utilizează serviciile de Internet și care sunt antrenate într-o serie de activități comune (în rețea)*”⁴:

„*Marketingul direct va crește în comunitățile ONLINE*”; „*tendința consumatorilor tot mai pretentioși și mai informați arată că vom asista la creșterea continuă a comunităților ONLINE, în care marketingul direct și telefonია mobilă vor avea un rol important.*” (B.N. 12.01.2009)

„*Orange au făcut primii pași în acest sens, cu magazine de muzică, jocuri, tonuri de apel, aplicații, acces la TV Mobil sau site-uri speciale, comunități ONLINE, utilități tip Messenger.*” (S.F.14.10.2005)

„*Realizatorii proiectului își propun ca în scurt timp să creeze și o comunitate ONLINE, unde utilizatorii să participe cu producții audio proprii.*” (R.L.23.09.2008)

„*Comunitățile ONLINE permit utilizatorilor să-și creeze personalități virtuale prin folosirea fotografiilor, textului, muzicii și imaginilor filmate și să intre în contact unii cu alții ca să-și facă prieteni, să „agate” sau să iasă din anonim.*” (R.L.24.09.2008)

On-line ajunge să fie generalizat, pătrunzând din domeniile informatică și telecomunicații, în sfera socială, a relațiilor umane, pentru a desemna comunicarea mediată de computer, comunicarea virtuală, prin intermediul Internetului, în opoziție cu comunicarea față în față; se referă la mediul virtual, în opoziție cu viața reală. În contextele de mai jos termenul acceptă parafraza „*în mediul /în rețeaua Internet*” sau, mai simplu, „*pe Internet*”:

„*Viata trăită ONLINE - despre site-urile de socializare*”

„*Site-urile de socializare ONLINE au devenit astăzi reperi importante pentru tineri din toată lumea. Utilizatorii unor asemenea servicii pot socializa cu vecini de scară, vedete rock, necunoscuți de pe alte continente sau jucători profesioniști de snooker.*”

„*Cu alte cuvinte, site-urile de socializare ONLINE îi ajută pe oameni să intre în contact cu alți oameni de-aia lor, să cunoască persoane care au aceleași pasiuni ca și ei. Accesul la asemenea site-uri este gratuit, iar membrii își pot construi profiluri (care cuprind date despre nume, vârstă, hobby-uri sau cărți și filme preferate) și pot împărtăși cu alți utilizatori fotografii, muzică sau video-uri. Un prieten este, în limbajul site-urilor de socializare, orice utilizator spre al cărui profil pagina ta are link. Utilizatorii își pot trimite mesaje sau pot lăsa comentarii pe alte profiluri. În unele cazuri, oamenii care se cunosc pe asemenea site-uri decid să se întâlnească și în viața reală.*”

„*MySpace, viața trăită ONLINE*”

„*MySpace este o modalitate prin care oamenii își pot expune ONLINE viețile, spune Jamie Kantowitz, vice-presedinte de marketing.*” (22. 16.11.2008)

Utilizat în limba comună, ON-LINE suferă, cum reiese și din analiza anterioară, o extindere semantică, dezvoltând o serie de sensuri generale, pornind de la **nucleul** [+ INTERNET], care se degajă din sensul de origine, specializat, al termenului.

Alte sensuri pe care ON-LINE le actualizează, fie că apare în contextul altor terminologii (foarte frecvent fiind ON-LINE în combinație cu unități ce se revendică domeniului economico-financiar⁵, precum: **bancă**⁶ / **cont** / **plată** / **vânzări** / **cumpărături** / **venituri** / **precomenzi** / **tranzacții** / **comerț** / **licitații** ș.a. vezi exemplele de sub 1.), fie că apare în vecinătatea unor elemente ale lexicului general (vezi exemplele de sub 2.), sunt: „*care poate fi accesat utilizând Internetul / care este disponibil pe Internet; care poate fi realizat prin intermediul Internetului.*”:

1. „*În contrapartida, ei acceptă niste inconveniente: n-au parte de banca ONLINE și au un plafon de 300.000 de euro pentru credite. Clientii pot dispune totuși de un card bancar.*” (J.N. 01.04.2004)

„*Companiile românești vor deveni ținte ale „computer criminals” în momentul în care vor fi mai răspândite în România soluțiile de plată ONLINE, care pot fi atacate mai ușor.*” (J.N. 14.04.2005)

„*Magazinul virtual este realizat împreună cu DotCommerce Romania și permite plata ONLINE, cu card bancar. Din vânzările ONLINE, cota cea mai mare o detin Statele Unite, cu 51% din totalul vânzărilor. Următoarele țări ca importanță în veniturile ONLINE sunt: Germania 33%, Spania 5%, Australia 4%.*” (J.N. 14.06.2006)

„*Faptul că, într-un an dificil din punct de vedere economic, comerțul ONLINE continuă să crească, reușind să atingă nivelul de 82% din volumul tranzacțiilor prin card realizat în tot anul 2008, reprezintă rezultatul unui efort comun al magazinelor online, procesatorilor și tuturor jucătorilor implicați în comerțul electronic românesc. În ceea ce privește evoluția comerțului electronic cu plata ONLINE prin card bancar în primele șase luni ale anului,*”

apropierea sezonul estival a determinat o încetinire a ritmului de creștere, de la 18% la finalul primului trimestru, la 4% la finalul celui de-al doilea.” (J.N. 07.07.2009)

„Din acest motiv, pentru siguranța și buna desfășurare a **tranzacțiilor ONLINE**, te rugăm să te înregistrezi în noua bază de date, cu o nouă măsură de siguranță care folosește metoda de criptare a informațiilor utilizatorului de tipul SSL-Secure.” (J.N. 08.07.2009)

„La o săptămână de la disponibilitatea **precomenzilor ONLINE**, Orange raporta peste 1.000 de cereri.” (J.N. 15.07.2009)

„Site-ul de **licitații ONLINE** eBay urmează să-și anunțe azi intenția de a vinde divizia sa de telefonie prin Internet (VoIP), Skype, către un grup de investitori privați, informează un articol publicat în cotidianul american The New York Times, preluat de AFP.” (22. 01.02.2009)

„Produsul se adresează tinerilor care folosesc numerarul și fac tranzacții pe internet, iar clienții care solicită cardul și îl alimentează cu numerar pot face **cumpărături ONLINE**, pot efectua plăți acolo unde cardurile de debit Visa sunt acceptate, pot retrage numerar de la bancomatele din toată lumea și pot folosi serviciul mobil integrat YAP pentru a transfera bani prietenilor și familiilor în țară sau pentru a-și verifica soldul direct de pe telefon, prin SMS. De asemenea, ei își pot gestiona **contul ONLINE**.” (22. 01.06.2009)

„Se pare ca obiectivul Skype nu este acela de a închide portile telefoniei clasice. În ultima luna, perspectivele Skype par sa devina tot mai mult legate de contestarea pietei clasice a **tranzacțiilor ONLINE**, precum si a modului în care funcționeaza publicitatea pe Internet. La începutul lunii septembrie, gigantul Ebay, lider mondial în domeniul **licitațiilor ONLINE**, anunța ca trateaza achiziționarea Skype pentru suma aparent gigantică de 2,6 miliarde dolari, plus alte avantaje conditionate de atingerea unor obiective comerciale viitoare.” (S.F. 07.10.2005)

2. „Fostul general de Securitate roman si-a facut auzita vocea din nou, in cadrul unei dezbateri organizate de Frontpage Magazine, **publicatie** americana **ONLINE**.” (J.N.01.05.2004)

„La 7 martie 2005 s-a consemnat un moment „istoric” in lumea bloggerilor si a **jurnalismului ONLINE** deopotriva. Primul blogger (de la „web log”, jurnal personal pe web) acceptat la o conferinta de presa la Casa Alba. Pana sa ajunga sa explice vreun profesor de jurnalism ce este **presa ONLINE** sau in ce masura se poate avea incredere in textele unui blogger, iata ca tanarul Garrett Graff (24 ani) marcheaza un moment pentru presa actuala. ” (J.N.01.07.2004)

„Cotidianul american New York Times, care se confruntă cu importante dificultăți financiare, a anunțat, ieri, că ia în calcul posibilitatea introducerii unui abonament pentru accesarea **ediției** sale **ONLINE**, informează AFP, citată de Mediafax.”

„Studiul pe care îl avem în derulare include o gamă largă de variante”, a explicat ea, precizând că una dintre opțiuni este plata sumei de cinci dolari pe lună pentru acces la **versiunea ONLINE** a **ziarului**.” (J.N.10.07.2009)

„Canalul sud-coreean YTN a anunțat recent că liderul nord-coreean, Kim Jong-il, suferă de cancer de pancreas, diagnosticat în august anul trecut, scrie în **ediția ONLINE** revista ParisMatch. Phenianul nu a comentat informația. Dar starea de sănătate a lui Kim Jong-il a devenit subiectul a numeroase speculații. ”

„Misterul privind starea de sănătate a lui Kim Jong-il a fost dezlegat. Așa își începe **articolul ONLINE** revista Paris Match.” (J.N.19.07.2009)

„În prezent, internetul oferă informații „la calup”, însă advertiser-ii nu sunt nici pe departe dispuși să plătească aceleași sume pentru **reclamele ONLINE** ca pentru acelea pe TV sau în print. În aceste condiții, mai multe ziare, inclusiv New York Times, au anunțat că intenționează să introducă taxe pentru accesarea materialelor lor online. Menționez însă cu cea mai mare satisfacție împlinirea pasiunii mele pentru internet prin definativarea într-o formulă amplă a portalului www.cartesiar.ro, revista electronică «PORT@LEU» având chiar pagini dedicate studierii fenomenului **literaturii ONLINE** sau pe suport electronic. Aici am lansat de curând **Editura ONLINE** care își propune să prezinte, în condițiile concurenței uneori nedrepte cu traducerea comerciale, „Un autor român pe săptămână” ” (J.N.21.07.2009)

„In cazul **articolelor ONLINE**, vor fi acceptate exclusiv cele publicate pe site-uri de specialitate. Postările de pe blog-uri de orice tip nu sunt eligibile. Articolele trebuie sa fie la prima participare la un concurs de acest gen, iar candidatii se pot inscrie la o singura sectiune de concurs.” (D.V. 24.03.2009)

„Wikipedia este cea mai populară **enciclopedie ONLINE**, fiind citită de milioane de oameni. Ce experiențe ați avut în privința articolului lor despre dvs.? Ați găsit informații greșite în el?”

„Am reușit să echipez sediul astfel încât să se poată oricând transforma într-un studio de televiziune, avem un media room unde oferim publicului acces la **presa românească ONLINE** și la posturile de televiziune românești.” (22.02.04.2008)

„Richard Haass a răspuns în exclusivitate pentru revista 22, pe 18 aprilie 2008, în cadrul unei **dezbatere ONLINE** găzduită de site-ul ziarului Financial Times, unei întrebări legate de evoluția NATO în era nonpolarității.” (22.04.05.2008)

„Fiind dedicat unei categorii speciale, CiteULike permite exportul datelor în bibliografii electronice și importul de meta-date din alte librării și **biblioteci ONLINE** (...).” (22.21.05.2008)

„La rândul său, Liviu Dragnea regreta, în **ediția ONLINE** a Cotidianului, faptul că PSD a ales MAI în loc să aleagă Transporturile și Finanțele, sugerând că decizia a fost luată din interesul unora de a pune mâna pe un serviciu secret.” (22.31.03.2009)

Evoluția semantică pe care o cunoaște termenul în limba română este asemănătoare celeia din engleză, o posibilă interpretare pentru sensurile nou-create în româna actuală putând fi calculul semantic (termenul e introdus în limbă cu sensul înregistrat inițial de dicționare, apoi sensul evoluează după modelul limbii engleze):

Redăm, spre exemplu, definițiile lui ON-LINE din LONGMAN DICTIONARY OF CONTEMPORARY ENGLISH, sau din CAMBRIDGE ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY:

online

1 connected to other computers through the Internet, or available through the Internet [\neq offline]:

All the city's schools will be online by the end of the year.

2 directly connected to or controlled by a computer [\neq off-line]:

an online printer

—**online** adverb:

The reports are not available online yet.

(<http://www.ldoceonline.com/dictionary/online>)

online

adjective (also **on-line**)

describes products, services or information that can be bought or used on the Internet:

an online newspaper/magazine/dictionary

online banking/shopping

online

adverb (INTERNET)

(also **on-line**)

bought, used, etc. using the Internet

Have you ever bought anything online?

*This dictionary **went** online in 1999.*

be online

to be able to use email or the Internet

I'll send you my email address once I'm online.

(<http://dictionary.cambridge.org/results.asp?searchword=ONLINE>)

Ilustrative sunt și contextele („usage examples”) înregistrate de WEBSTER'S NEW WORLD COLLEGE DICTIONARY, 4TH ED.:

Adjective complement with noun phrase

- **buy**: Buy Pet Supplies Online in Our Pet Superstore Buy pet supplies online at discount prices in our pet shop.
- **sell**: Sign up with eBay.co.uk and begin buying and selling bank items online.
- **renew**: You can see which items you have on loan, any items you have reserved, and you can renew items online.
- **read**: The pertinent section is below, but you can read the whole debate online.
- **put**: Over the course of the next few months, we will be putting more detailed information online.
Modifies a noun
- **catalog**: You can order any of our publications from us free of charge by using our online catalog.

- store: Check all the latest deals below from leading online stores.
- booking: The site has an easy-to-use car finder and online booking.
- shop: High Peak Leisure have released a new online shop.
- resource: Families online Large information resource for families with young children.
- form: Remember, you should use the online forms to file your Response.
Modifying Another Word
- securely: You can book securely online, using a credit or debit card.
Used with adjective complement
- apply: In some cases you can apply online by clicking on a red, flashing How do I apply?
- donate: If you've got a CAF Charity Card Account you can now donate online by using your account details.
- register: It really couldn't be simpler - register online to host your dinner at the POWER Inquiry website call them on 0845 345 5307.
- purchase: Members of the public You can order and purchase online any of the products in the public shopping area - Public Shop.
- publish: A current edition is published free online every month, and an archive file is available.
Preposition: from
- ireland.com: The Irish Times Sudoku - Ireland.com, Ireland Get your daily dose of Sudoku online from ireland.com.
Preposition: with
- wording: Telephone: 0116 287 2665 Ballistic Blue Order online with wording created entirely by you.

(<http://www.yourdictionary.com/examples/online>)

O altă interpretare pentru evoluția lui ON-LINE în româna actuală este că putem vorbi **de extinderea uzului termenului în diverse contexte, ca urmare a unui lanț de transferuri metonimice care afectează cuvântul cu care termenul formează sintagmă. Uneori, și în cazul unora dintre contextele astfel obținute, propagarea termenilor se realizează pe baza rețelei de sinonime (sinonimie în sens larg) a cuvântului din contextul imediat al termenului.**

Spre exemplu, interpretarea noastră este că o sintagmă precum **publicație ON-LINE** a fost creată prin extinderea uzului termenului informatic într-un context (**publicație**) obținut prin transfer metonimic, fiind vorba de fapt de un **site** care găzduiește o **publicație** (conținut pentru recipient). Tot astfel interpretăm și extinderea termenului în contextul **a citi ON-LINE** (*Monetarizarea sau cine plătește pentru a citi presa online?*), ca urmare a metonimiei consecință pentru cauză (o publicație ON-LINE implică o activitate ON-LINE (a citi, în cazul de față) din partea unui utilizator.) În astfel de contexte, sensul pe care îl dobândește ON-LINE este, așadar, de [+ prin intermediul rețelei INTERNET] [+INTERACTIV].

ON-LINE și-ar extinde uzul după următorul traseu:

site ON-LINE → (site care găzduiește o) **publicație ON-LINE** / (site al unei) **instituții ON-LINE** / (site de prezentare a unui) **produs ON-LINE** / (site prin intermediul căruia sunt accesate/cumpărate) **servicii / informații ON-LINE** ș.a. → sensul de [+ prin intermediul rețelei INTERNET] [+INTERACTIV] pe care-l dobândește ON-LINE în astfel de contexte implică desfășurarea unor **activități ON-LINE** din partea unor utilizatori (**a citi ON-LINE / a cumpăra ON-LINE / a tranzacționa ON-LINE / a promova ON-LINE** ș.a.) ON-LINE ajunge să desemneze, așadar, orice activitate desfășurată de utilizatori prin intermediul rețelei INTERNET.

Propagarea lui ON-LINE are loc în aceste situații ca urmare a unor transferuri metonimice care afectează cuvântul care reprezintă contextul său imediat: spre exemplu **ON-LINE** își extinde utilizarea în contextul **produs** ca urmare a unui transfer metonimic, fiind vorba de fapt de *un site de prezentare a unui produs ON-LINE*; mai departe, **produs ON-LINE** implică o anumită **activitate ON-LINE** (a cumpăra, a tranzacționa, a verifica ș.a.) din partea unui utilizator (un exemplu de genul **a cumpăra ON-LINE** ar fi obținut ca urmare a unui transfer metonimic – consecință pentru cauză – de la **produs ON-LINE**). Pentru înfățișarea propagării metonimice a lui ON-LINE au fost alese contexte generale, în scopul de a atrage atenția asupra calității termenului de a se combina și cu hiponimele respectivelor cuvinte: de pildă, **publicație ON-LINE: ziar / cotidian / revistă / dicționar ș.a. ON-LINE**.

Exemplele analizate mai sus, care conțin termenul informatic ON-LINE sunt atestate și în limba engleză, de aceea nu putem exclude o atare evoluție semantică sub influența limbii engleze.

NOTE:

¹ Pentru alcătuirea corpusului ne-am adresat în primul rând **presei de largă circulație** (vezi bibliografia), **studiind ocurențele termenilor** (la origine specializați) **informatici** (preferințe contextuale, modificări contextual-semantice, frecvența anumitor îmbinări ș.a., de cele mai multe ori existând posibilitatea deducerii unor mecanisme și „strategii” ale modificării/evoluției semantice, în momentul în care, în cazul unităților analizate, sunt detectate la nivelul textelor schimbări ale preferințelor contextuale, reținând aici afirmația făcută de V. Nyckees 2000 conform căreia „*a detecta o modificare de sens înseamnă a detecta în texte o modificare a regulilor de uzaj*”; de pildă, un mecanism des întâlnit este extinderea uzului, prin analogie, pe rețeaua de sensuri a cuvântului polisemantic din contextul imediat: de la ACCESAREA unui program informatic, se ajunge la ACCESAREA unui program TV și chiar la ACCESAREA unui program de finanțare ș.a.) **pe o perioadă determinată: 2004 - 2009**, această opțiune fiind justificată prin calitatea presei de a fi, așa cum afirma și F. Dimitrescu în Prefața **Dicționarului de cuvinte recente**, „*printre primele canale care, prin intermediul cuvântului scris, aduce la cunoștința maselor noutățile din diverse domenii, surprinde „pe viu” schimbările în limbă; presa mănuieste un limbaj extrem de receptiv (deci deschis inovațiilor) menit să reflecte realitatea lingvistică actuală; în plus, aceasta are calitatea de a influența în gradul cel mai înalt limba vie de astăzi.*”

² „*Conectat la o rețea de telecomunicații (radiodifuziune, telefon, telematică) sau controlat direct de un procesor central: nu există modele clare pentru jurnalismul online; echipament on-line (scris și online).*”

³ Așa cum vom vedea în continuare, ce ne interesează aici mai exact este ON-LINE cu sensul de **persoană conectată la Internet**, verbul A (SE) CONECTA, care îl definește pe ON-LINE suferind și el o evoluție asemănătoare, ajungând să se utilizeze despre **persoane și dispozitiv/rețea/program/server/site ș.a.**, o posibilă explicație pentru evoluția lui A (SE) CONECTA fiind tiparul semantic al variantei sale (vezi DICOREALITER care prezintă substantivele LOG-IN și CONECTARE ca sinonime în limba română

<http://dti1.unilat.org/realiter/search.php?lang=rum&term=conectare&exact=yes&termlang=rum&termdict=all>) LOG IN, care în informatică se folosește exclusiv în contextul **persoană** (- utilizator) și **dispozitiv/rețea/program/server/site** ș.a (vezi NETLINGO: „*The act of connecting to or accessing a remote computer system, network, server, or Web site. To log in, you must provide a username and a password.*”; WIKIPEDIA „*In computer security, login (logging or signing in, also log on) is the process by which individual access to a computer system is controlled by identification of the user using credentials provided by the user. A user can log in to a system to obtain access, and then log out when the access is no longer needed. Note that the term log in (a verb) is two words, while login (a noun or adjective referring to the procedure, credentials, or form used) is one word*”)

Evoluția lui A (SE) CONECTA/CONECTARE (verbul care îl definește pe ON-LINE) spre contextul **persoană** (- utilizator) și **dispozitiv/rețea/program/server/site** ș.a, care este paralelă evoluției lui ON-LINE și, posibil, chiar o influențează, poate fi interpretată, (în condițiile în care nu se acceptă LOG IN ca împrumut lexical în limba română) drept **calc semantic și sintactic**, copiindu-se în mod direct modelul termenului echivalent din limba engleză LOG IN. Altfel spus, interpretarea pe care o propunem este că ON-LINE, care apare prin transfer metonimic, în contextul amintit, este influențat în evoluția sa de verbul prin care se definește, care suferă o modificare contextuală asemănătoare, și care ar copia tiparul sintactic și semantic al corespondentului din engleză LOG IN.

⁴ Reținem aici și definiția (mai generală) oferită de BUSINESS DICTIONARY (www.businessdictionary.com) „*Frontierless, geographically dispersed community of people and organizations connected via internet or other networks. Also called virtual community or web community.*”

⁵ Contexte motivate extralingvistic, prin realitatea informatizării sistemului bancar (servicii bancare prin Internet – eng. internet banking) și a dezvoltării comerțului on-line.

⁶ Vezi, spre exemplu, și definiția din LONGMAN DICTIONARY OF CONTEMPORARY ENGLISH (<http://www.ldoceonline.com/dictionary/online-banking>):

online banking also **Internet banking** [uncountable]
a service provided by banks so that people can find out information about their bank account, pay bills etc. using the Internet.

⁷ <http://stiri.rol.ro/content/view/403013/11/>.

BIBLIOGRAFIE

- Coteanu, I. 1985 – Limba Română Contemporană. Vocabularul, Ed. Didactică și Pedagogică, București, pp. 58-59.
- Halskov, J. 2005 a. – Probing the Properties of Determinologization : The DiaSketch, în *Lambda* vol. 29, Copenhagen Business School, pp. 39-63.
- Halskov, J. 2005 b. – Determinologized Usage Patterns as a Filter in Web-Based Term Extraction Systems, în *Proceedings of the 3rd Computational Linguistics in the North-East workshop (CLINE 2005)*, Gatineau, Canada.
- Meyer, I., Mackintosh, K. și V. Krista. 1998 a. – From Virtual Sex to Virtual Dictionaries: On the Analysis and Description of a De-terminologized Word, în *Proceedings of EURALEX 98*, pp. 645-654.
- Meyer, I., Zaluski, V., Mackintosh, K. și Foz, C. 1998. b. – Metaphorical Internet Terminology in English and French, în *Proceedings of EURALEX 98*, pp. 523-531.
- Meyer, I., Zaluski, V., Mackintosh, K. și Foz, C. 1998. c. – La terminologie métaphorique d' Internet: Aspects notionnels, structurels et traductionnels, în *La mémoire des mots : Actes des V^{es} journées scientifiques AUPELF/UREF*, pp. 637-646.

-
- Meyer, I. și Mackintosh, K. 2000 a. – L' étiement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la déterminologisation, în H. Béjoint și Ph. Thoiron 2000, pp.198-217.
- Meyer, I. și K. Mackintosh 2000 b. – When terms move into our everyday lives: An overview of de-terminologization, în *Terminology* vol. 6, nr.1, John Benjamins, pp. 111-138.
- Meyer, I. 2004 a. – Computer words (I) în *MED Magazine* (The monthly webzine of the Macmillan English Dictionaries), nr. 22, Macmillan Publishers Limited.
(<http://www.macmillandictionaries.com/MEDMagazine/September2004/22-Language-Awareness-Computer-Words-UK.htm>)
- Meyer, I. 2004 b. – Computer words (II) în *MED Magazine* (The monthly webzine of the Macmillan English Dictionaries), nr. 23, Macmillan Publishers Limited.
(<http://www.macmillandictionaries.com/MED-Magazine/October2004/23-Language-Awareness-Computer-Words-UK.htm>)
- Trif R. 2006 – Influența limbii engleze asupra limbii române în terminologia informaticii, București, Academia Română.
- Zafiu, R. 2001 – Diversitatea stilistică în româna actuală., (informatica – pp. 86-90), Editura Universității din București.

DICȚIONARE

- DEX – Dicționar explicativ al limbii române, ed. a 2-a, coord. Ion Coteanu, Luiza și Mircea Seche, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998.
- DEXI – Dicționar explicativ ilustrat al limbii române, coord. Eugenia Dima, Ed. ARC & GUNIVAS, 2007.
- DLR – Dicționarul limbii române. Serie nouă, Editura Academiei 1965 și urm.
- MDA – Micul dicționar academic, Academia Română, Institutul de lingvistică „I. Iordan – Al. Rosetti”, redactori responsabili acad. Marius Sala și Ion Dănăilă, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2001-2003.
- MDN – Marele dicționar de neologisme, Marcu Florin, Ed. Saeculum Vizual, 2008.
- NDU – Noul dicționar universal al limbii române, ed. a 3-a, Ioan Oprea, Carmen Gabriela Pamfil, Radu Rodica, Zăstroiu Victoria, Ed. Litera Internațional, 2008.
- BUSINESS DICTIONARY (www.businessdictionary.com)
- CAMBRIDGE ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY (<http://dictionary.cambridge.org/>)
- CCI COMPUTER (http://www.computeruser.com/resources/dictionary/get_by_index/a/)
- DICOREALITER [Lexicul termenilor de baza din informatică](http://dti1.unilat.org/realiter/search.php?lang=rum), [Lexic panlatin al internetului](http://www.lexicpanlatin.ro/), [Lexic panlatin al comerțului electronic](http://www.lexicpanlatin.ro/comertului). (<http://dti1.unilat.org/realiter/search.php?lang=rum>)
- LONGMAN ENGLISH DICTIONARY ONLINE (<http://www.ldoceonline.com/>)
- NETLINGO (<http://www.netlingo.com/index.php>)
- WEBSTER'S NEW WORLD COLLEGE DICTIONARY, 4TH ED (<http://www.yourdictionary.com/>)
- TECH TERMS COMPUTER DICTIONARY (<http://www.techterms.com/>)
- TECHNOLOGY TERMS & ACRONYMS (<http://www.oasismanagement.com/TECHNOLOGY/GLOSSARY/index.html>)

IZVOARE

- „22”, săptămânal, București.
- „Adevărul” (A.), săptămânal, București.
- „Banii Noștri” (B.N.), săptămânal, București.
- „Bursa” (B.), săptămânal, București.
- „Cotidianul” (CO), cotidian, București.
- „Dilema Veche” (D.V.), săptămânal, București.
- „Jurnalul Național” (J.N.), cotidian, București.
- „România Liberă” (R.L.), cotidian, București.
- „Săptămâna Financiară” (S.F.), săptămânal, București.
- „Ziarul Financiar” (Z.F.) săptămânal, București.